

Rekomendācija

«Personas datu apstrāde
kredītinformācijas jomā»

Rīga

Levads

Finanšu jautājumu risināšana nereti ir viens no primārajiem jautājumiem ikviena indivīda dzīvē. Tādēļ jautājumi, kas saistīti ar kredītiem, nezaudē savu aktualitāti, tai skaitā jautājums par personas datu apstrādi, kas tiek veikta, pirms indivīdam kredīts tiek piešķirts. Lai noskaidrotu sabiedrības informētību Latvijā par personas datu aizsardzības jautājumiem, Datu valsts inspekcijas uzdevumā tika veikts sabiedrības viedokļa izvērtējums, kura ietvaros tika konstatēts, ka kopumā 58% Latvijas iedzīvotāju pēdējo divu gadu laikā ir izmantojuši kādus finanšu pakalpojumus un 37% ir vērsušies pie kredītu vai aizdevumu sniedzējiem ar mērķi saņemt aizdevumu. Pēdējo desmit gadu laika periodā iegūtie aptauju dati liecina, ka iedzīvotāju uztvere par to, kas ir vai nav īpaši aizsargājami personas dati un kas ir vai nav nododami dati trešajām personām, ir ļoti ievērojami mainījušies. Ja iepriekš liela daļa iedzīvotāju uzskatīja, ka alga un citi ieņēmumi, kontu stāvoklis, aizņēmumi un kredīti ir tie dati, kas būtu īpaši aizsargājami, tad šobrīd par „sensitīviem” iedzīvotāji uzskata sociālā tīkla

profilus, internetā veiktās darbības, patērētāju uzvedību raksturojošus datus u.tml.

Pirms izsniegt kredītu, kredītdevējs vēlas pārliecināties par kredītņēmēja spēju to atmaksāt. Ikvienam indivīdam ir tiesības saņemt informāciju par to, kāpēc ir atteikts kredīts. Lai palīdzētu kredītdevējam, Latvijas Banka un dažādi uzņēmumi apkopo informāciju par izsniegtajiem kredītiem, par parādiem, kas saistīti ar nesamaksātiem kredītiem, par maksājuma saistībām, kas nav izpildītas tiesiskā darījumā vai tiesību aktā noteiktajā termiņā vai arī citu informāciju, kas raksturo klienta vai iespējamā klienta kredītspēju.

Datu valsts inspekcija uzrauga personas datu apstrādi visās personas datu apstrādes sistēmās. Savukārt, Patērētāju tiesību aizsardzības centrs (turpmāk – PTAC) saskaņā ar Parādu ārpusstiesas atgūšanas likumu uzrauga parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzējus, kam ir tiesības veidot parādvēstures datubāzes, kas ir datu

kopums par parādnieku un tā parādu, kuru kreditora vārdā vai uzdevumā atgūst vai ir atguvis parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzējs. PTAC licencē parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzējus (sk. <http://www.ptac.gov.lv/lv/table/parada-atganas-pakalpojuma-snie-dzeji-kuri-sanemusi-licenci>), bet Datu valsts inspekcija licencē kredītinformācijas pakalpojumu sniedzējus.

Kādos reģistros un datu bāzēs tiek apstrādāta informācija par personām un to kredītiem, parādiem vai to klienta vai iespējamā klienta kredītspēju?

Latvijas Bankas Kredītu reģistrs

Pamatojoties uz Kredītu reģistra likumu Latvijas Banka vāc, uzkrāj un glabā ziņas par Kredītu reģistra dalībnieku un ierobežotu Kredītu reģistra dalībnieku klientiem un klientu galvniekiem, viņu saistībām un to izpildes gaitu. Kredītu reģistrā iekļaujamo ziņu saturu un apjomu nosaka Latvijas Banka.

Kredītu reģistrā iekļautajām ziņām ir informatīvs raksturs, un tās nepierāda klienta un klienta galvnieka saistību un to pārkāpumu esamību vai neesamību. Šī reģistra darbību reglamentē Kredītu reģistra likums.

Kredītu reģistra dalībnieki ir komersanti, kas Latvijā sniedz finanšu pakalpojumus ar kredītrisku, vai kas Latvijā pārņem prasījuma tiesības, kuras izriet no finanšu

pakalpojumiem ar kredītrisku, un kurš ir viens no šādiem komersantiem:

- *Latvijā reģistrēta kredītiestāde un tai līdzvērtīgs citā valstī reģistrēts komersants, kurš Latvijā atvēris filiāli;*
- *Latvijā reģistrēta komercsabiedrība, kurai Kredītiestāžu likuma izpratnē ir ciešas attiecības ar Latvijā reģistrētu kredītiestādi vai tai līdzvērtīgu citā valstī reģistrētu komersantu;*
- *citā valstī reģistrēts šā panta 2.punkta „b” apakšpunktā minētajai komercsabiedrībai līdzvērtīgs komersants, kurš Latvijā atvēris filiāli;*
- *Latvijā reģistrēta krājaizdevu sabiedrība;*
- *Latvijā reģistrēts komersants, kuram ir tiesības veikt apdrošināšanu, un tam līdzvērtīgs citā valstī reģistrēts komersants, kurš Latvijā atvēris filiāli;*
- *Latvijā reģistrēta valsts kapitālsabiedrība, kas dibināta un darbojas kā akciju sabiedrība un pilda īpašu uzdevumu – ievieš valsts attīstības un atbalsta programmas (turpmāk – Attīstības finanšu institūcija).*

Latvijas Bankas Kredītreģistra dalībnieku saraksts pieejams Latvijas Bankas interneta mājas lapā (<https://www.bank.lv/par-mums/uzdevumi/kreditu-registrs/dalibnieki>).

Ziņas par klientu vai klienta galvnieku un vispārīgās ziņas par klienta vai klienta galvnieka saistībām Latvijas Banka glabā 15 gadu pēc:

- klienta vai klienta galvnieka saistību izbeigšanās dienas;
- dienas, kad no klienta līguma vai klienta galvnieka līguma izrietošās tiesības un saistības prasījuma tiesības nodotas citai personai.

Periodiskās ziņas Latvijas Banka Kredītu reģistrā glabā 3 gadus pēc perioda beigām.

Ziņas par klienta vai klienta galvinieka saistību pārkāpumu Latvijas Banka Kredītu reģistrā glabā 5 gadus pēc:

- klienta vai klienta galvinieka saistību pārkāpuma novēršanas dienas vai dienas, kad no klienta vai klienta galvinieka līguma izrietošās tiesības un saistības vai prasījuma tiesības nodotas citai personai, ja līdz šai dienai klienta vai klienta galvinieka saistību pārkāpums nav novērsts;
- klienta vai klienta galvinieka saistību izbeigšanās dienas, ja līdz šai dienai nav iestājušies iepriekšējā punktā minētie apstākļi.

Ziņas par Kredītu reģistrā iekļauto ziņu pieprasīšanu Latvijas Banka glabā 1 gadu pēc to pieprasīšanas dienas.

Kredītu reģistrā iekļautās ziņas var saņemt:

- klients un klienta galvinieks – jebkurai fiziskajai un juridiskajai personai ir tiesības bez maksas saņemt Kredītu reģistrā iekļautās ziņas par sevi, izņemot finanšu tirgus dalībnieku uzraudzības un makroekonomiskās analīzes ziņas;
- Kredītu reģistra dalībnieks par:
 - *saviem klientiem un klientu galviniekiem,*
 - *iespējamiem klientiem un klientu galviniekiem,*
 - *personu, kurai ir būtiska līdzdalība tādā komercsabiedrībā, kura ir šā Kredītu reģistra dalībnieka klients, klienta galvinieks, iespējamais klients vai iespējamais klienta galvinieks,*
 - *komercsabiedrību, kura ir šā Kredītu reģistra dalībnieka klienta, klienta galvinieka, iespējamā klienta vai iespējamā klienta galvinieka meitas sabiedrība, un katru nākamo šādas meitas sabiedrības meitas sabiedrību,*
 - *komercsabiedrību, kurā šā Kredītu reģistra dalībnieka klientam, klienta galviniekam, iespējamam klientam vai iespējamam klienta galviniekam ir būtiska līdzdalība,*
 - *šā Kredītu reģistra dalībnieka klienta, klienta galvinieka, iespējamā klienta vai iespējamā klienta galvinieka padomes locekli un valdes locekli, ja tādas ir izveidotas,*
 - *iespējamo akreditīva (kredītvēstules) pakalpojuma saņēmēju,*
 - *iespējamo galvojuma (garantijas) pakalpojuma saņēmēju;*

- ierobežots Kredītu reģistra dalībnieks par saviem klientiem un klientu galvniekiem;
 - patērētāja kreditors par fizisko personu ar attiecīgās fiziskās personas piekrišanu;
 - normatīvajos aktos noteikto uzdevumu īstenošanai:
- *Latvijas Banka;*
 - *inanšu un kapitāla tirgus komisija;*
 - *Valsts ieņēmumu dienests;*
 - *Tiesa;*
 - *pirmstiesas izmeklēšanas iestāde un prokuratūra;*
 - *operatīvās darbības subjekts;*
 - *Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienests;*
 - *Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs;*
 - *maksātspējas procesa administrators.*

Kredītu reģistra izsniedzamo ziņu apjomu saskaņā ar Kredītu reģistra likumu nosaka Latvijas Banka.

Kā klientam un klienta galvniekam saņemt Latvijas Bankas Kredītu reģistrā esošās ziņas?

Lai saņemtu Kredītu reģistrā iekļautās ziņas, klients vai klienta galvnieks iesniedz Latvijas Bankai rakstisku pieteikumu papīra dokumenta vai elektroniskā dokumenta veidā. Šo pieteikumu klienta vai klienta galvnieka vārdā ir tiesīga parakstīt arī cita persona.

Kredītu reģistrā iekļautās ziņas ir tiesīgs saņemt klients vai klienta galvnieks. Klienta vai klienta galvnieka vārdā ziņas ir tiesīgs saņemt arī viņa aizgādnis vai pilnvarnieks.

Latvijas Banka klientam vai klienta galvniekam Kredītu reģistrā iekļautās ziņas izsniedz elektroniskā veidā, klātienē vai pasta sūtījuma veidā.

Kā Latvijas Bankā Kredītu reģistrā esošās ziņas tiek izsniegtas patērētāju kreditoram?

Patērētāja kreditoram ir tiesības, ar fiziskās personas piekrišanu, saņemt Kredītu reģistrā iekļautās ziņas, kas attiecas uz šo fizisko personu. Personas dotās piekrišanas fakts ir jāpierāda patērētāju kreditoram.

Lai saņemtu Kredītu reģistrā esošās ziņas par patērētāju:

- *patērētāja kreditors Kredītu reģistra pieprasījumu sadaļā (adrese: <https://pkp.bank.lv>) interaktīvi aizpilda pieteikumu, norādot Kredītu reģistrā iekļauto ziņu izsniegšanai nepieciešamo informāciju. Pieteikumu patērētāja kreditora vārdā var aizpildīt jebkura persona;*
- *patērētāja kreditors samaksā Latvijas Bankai vienreizējo maksu 17.50 eiro par Kredītu reģistra izmantošanu;*
- *Latvijas Banka divu darbadienu laikā pēc vienreizējās maksas saņemšanas nosūta interaktīvi aizpildītajā pieteikumā norādītajai fiziskajai personai uz pieteikumā norādīto personas pasta adresi Kredītu reģistrā iekļauto ziņu identifikācijas kodu un norādi par šā koda izmantošanu;*
- *fiziskā persona identifikācijas kodu interaktīvi ievada reģistra pieprasījuma sadaļā (adrese: <https://pkp.bank.lv>). Identifikācijas kodu fiziskās personas*

vārdā var ievadīt arī cita persona, kurai fiziskā persona šo kodu nodevusi;

- *Latvijas Banka nosūta par fizisko personu Kredītu reģistrā iekļautās ziņas patērētāja kreditoram. Ja interaktīvi aizpildītajā pieteikumā norādīta patērētāja kreditora pasta adrese ārpus Latvijas, Latvijas Banka noformē Kredītu reģistrā iekļautās ziņas latviešu un angļu valodā.*

Kredītinformācijas biroju veidotas sistēmas

Kredītinformācijas biroju likuma mērķis ir:

- *mazināt kredītrisku un veicināt ar kredītrisku saistīta pakalpojuma plašāku pieejamību;*
- *veicināt atbildīgu un godprātīgu saistību uzņemšanos;*
- *nodrošināt efektīvāku kredītinformācijas pieejamību un uzlabot kredītriska pārvaldību.*

Kredītinformācijas biroju likums paredz, ka ir noteiktas licencējamas darbības, kas saistās ar dažādas informācijas apstrādi. Tās ir:

- *Fizisko personu iegūtās kredītinformācijas apstrāde, lai nodotu trešajām personām izvērtēšanai iespējamā klienta vai klienta kredītspējas vai sava kredītriska pārvaldībai.*
- *Ierobežotas pieejamības informācijas iegūšana no valsts informācijas sistēmām, ja ir tiesības iegūt šādu informāciju, ar mērķi, lai izvērtētu iespējamā klienta vai klienta kredītspēju vai sava kredītriska pārvaldībai.*

Izņēmumi, kad nav nepieciešama licence kredītinformācijas datu apstrādei:

- *Savu klientu vai savu iespējamo klientu datu apstrāde;*
- *Vienā koncernā ietilpstošu komersanta klientu (iespējamā klienta) datu apstrāde.*

Kredītinformācijas biroju likums paredz veidot kredītinformācijas birojus, kam ir tiesības apstrādāt (t.sk. uzkrāt, apkopot, nodot trešajām personām) fizisko personu kredītinformāciju (ziņas, kas raksturo klienta vai iespējamā klienta kredītspēju) un iegūt ierobežotas pieejamības informāciju no valsts informācijas sistēmas par fizisko personu pēc tādas personas pieprasījuma, kurai ir tiesisks pamats saņemt ziņas no valsts informācijas sistēmas, un iegūto ziņu nodošana likumā minētām personām.

Kredītinformācijas biroji var iegūt kredītinformāciju tikai no šādiem kredītinformācijas avotiem:

- *no kredītinformācijas lietotāja sniegtajām ziņām;*

- *no ziņām, kuras kredītinformācijas birojs šajā likumā noteiktajā kārtībā ir ieguvis no valsts informācijas sistēmas;*

- *no ziņām par klientu (turpmāk – ārvalsts kredītinformācija), kuras kredītinformācijas birojs saņēmis no:*

- Eiropas Savienības vai Eiropas Ekonomikas zonas dalībvalstī reģistrētas personas, kuras darbības veids ir fizisko personu datu apstrāde un nodošana trešajām personām, kas šos datus izmanto kredītspējas vērtēšanai vai sava kredītriska pārvaldībai,
- Eiropas Savienības vai Eiropas Ekonomikas zonas dalībvalsts valsts informācijas sistēmas vai valsts informācijas sistēmai pielīdzināmas datubāzes.

Lai kļūtu par kredītinformācijas biroju ir jāsaņem Datu valsts inspekcijas licence un tā tiek izsniegta uz 5 gadiem. Datu valsts inspekcijas licencēto kredītinformācijas biroju saraksts pieejams Datu valsts inspekcijas interneta mājas lapā (sk. <http://www.dvi.gov.lv/lv/kreditinformatijas-biroji/>).

Kredītinformācijas biroju likums reglamentē vairākus personas datu aizsardzības aspektus, piemēram, datu subjektu informēšana par datu apstrādi, proporcionalitātes princips, datu kvalitāte, datu subjekta pieeja saviem datiem un tiesības prasīt savu datu labošanu, dzēšanu, papildināšanu, apstrādes pārtraukšanu.

Datu subjekta informēšana par personas datu apstrādi

Fizisko personu datu aizsardzības likums nosaka, ka pārzinim datu subjekts ir jāinformē pirms veiktās personas datu apstrādes, ja dati iegūti no datu subjekta, vai, ja nav iegūti no datu subjekta, tad pārzinim ir jā-

informē datu subjekts, ievācot vai pirmo reizi izpaužot šādus personas datus trešajām personām. Pārzinim ir jāsniedz šāda informācija:

- *pārziņa nosaukums vai vārds un uzvārds, kā arī adrese;*
- *paredzētais personas datu apstrādes mērķis.*

Ja datus iekļauj kredītinformācijas biroja sistēmā, jo konstatēts/ iestāties maksājuma kavējums, tad vispirms datu subjektam nosūta brīdinājumu par parādu un vienlaicīgi informē par to, ka nodos datus kredītinformācijas birojam un kādam mērķim.

Ja datus iekļauj kredītinformācijas biroja sistēmā, jo ir saņemta datu subjekta piekrišana, tad informāciju par viņa datu apstrādi tiek sniegta datu subjektam pirms piekrišanas iegūšanas.

Proporcionalitātes princips

Fizisko personu datu aizsardzības likums paredz, ka datu apstrādi veic atbilstoši paredzētajam mērķim un tam nepieciešamajā apjomā.

Kredītinformācijas biroju likums (tā 12.panta pirmā daļa) nosaka personas datu apjomu, ko var apstrādāt (t.i. apkopot, uzglabāt) kredītinformācijas biroji.

Papildus ziņas var iekļaut, ja ir Fizisko personu datu aizsardzības likumā noteiktais tiesiskais pamats un attiecīgi arī likumīgs mērķis.

Ja pastāv strīds par parādu vai apjomu, datu bāze tiek iekļauta informācija, ka datu subjekts ir izteicis iebildumus, un vai strīdu izskata tiesa.

Kredītinformācijas birojs var noteikt nozarei minimālo parāda summu, kad iekļauj datus datu bāzē.

Kredītinformācijas biroja likums nosaka, ka nevar apstrādāt sensitīvus personas datus (personas dati, kas norāda personas rasi, etnisko izcelsmi, reliģisko, filozofisko un politisko pārliecību, dalību arodbiedrībās, kā arī sniedz informāciju par personas veselību vai seksuālo dzīvi).

Personas datu kvalitāte

Fizisko personu datu aizsardzības likums paredz, ka pārzinis nodrošina personas datu pareizību, savlaicīgu to atjaunošanu, labošanu, dzēšanu.

Kredītinformācijas biroju likums paredz, ka:

- *Kreditors brīdina datu subjektu par to, ka personas datus iekļaus datu bāzē un, ka viņš var izteikt iebildumus par parāda esamību vai apmēru;*

- *Kreditoram jāpamato parāda esamība un jāsniedz pamatojoši dokumenti;*
- *Iekļauj datu bāzē informāciju, ka datu subjekts ieilst pret parādu vai tā apmēru;*
- *Kredītinformācijas lietotājam (t.i. persona, kas ar kredītinformācijas biroju noslēgusi rakstveida līgumu par kredītinformācijas sniegšanu kredītinformācijas birojam vai saņemšanu no tā) jāaktualizē dati ne retāk kā reizi ceturksnī;*
- *Datus glabā 5 gadus pēc parāda samaksas dienas vai 10 gadus pēc pirmās maksājuma kavējuma dienas.*

Datu subjekta pieeja saviem datiem

Kredītinformācijas biroju likums paredz, ka divas reizes reizes gadā datu subjekts var saņemt informāciju no kredītinformācijas biroja:

- *tiešsaistē – bez maksas*
- *pa pastu – sedzot pasta izdevumus.*

Pieprasot informāciju biežāk, datu subjekts informāciju par sevi var saņemt par maksu.

Papildus arī Fizisko personu datu aizsardzības likums paredz datu subjektam tiesības iegūt:

- *Datu subjekta personas datus, kas savākti personas datu apstrādes sistēmā;*
- *Informāciju par to, kas saņēmuši datus;*
- *Personas datu apstrādes mērķi, tiesisko pamatu un veidu;*
- *Kad personas dati ir laboti;*
- *Personas datu ieguves avotus;*
- *Ja sistēma izmanto automatizētās personas datu apstrādes metodes, un ja tiek pieņemti individuāli automatizēti lēmumi, tad informāciju par šīm metodēm.*

Tiesības prasīt datu labošanu

Fizisko personu datu aizsardzības likums paredz:

- *datu subjektam ir tiesības pieprasīt datu papildināšanu, labošanu, apstrādes pārtraukšanu vai iznīcināšanu, ja dati nepilnīgi, novecojuši, nepatiesi, pretlikumīgi apstrādāti vai tie nav nepieciešami mērķim;*
- *datu subjektam ir jāpamato iepriekš minētais (piemēram, kādēļ personas dati ir labojami vai dzēšami);*
- *pārzinim (kredītinformācijas birojam) mēneša laikā datu subjektam jāsniedz rakstiska atbilde.*

Savukārt, atsevišķus jautājumus attiecībā uz personas datu aizsardzību paredz arī Kredītinformācijas biroju likums nosaka:

- *Informāciju par datu subjekta izpildītām saistībām – datus/ informāciju var apstrādāt atbilstoši mērķim, ja datu subjekts var prasīt dzēst savas personas datus, ja vien nepastāv mērķis glabāt datus pēc saistību izpildes;*
- *Datu subjekts var iesniegt savus iebildumus kredītinformācijas birojam vai kreditoram (lietotājam);*
- *Ja kredītinformācijas birojs labo vai dzēš datus, tad tam ir jāpaziņo par to, kam tas ir sniedzis šīs ziņas pēdējo 12 mēnešu laikā;*
- *Ja kredītinformācijas birojs vai kreditors nepiekrīt labošanai/dzēšanai, tad datu bāzē tas norāda, ka saņemti iebildumi.*

Parādvēstures datubāzes, kas tiek veidotas, pamatojoties uz Parādu ārpustiesas atgūšanas likumu

Viens no Parādu ārpustiesas atgūšanas likuma mērķiem ir sekmēt trešo personu iespēju novērtēt fiziskās personas maksājuma saistību izpildi. Parādu ārpustiesas atgūšanas likums paredz, ka parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzējs ir tiesīgs veidot **parādvēstures datubāzi** iekļaujot tajā informāciju par parādnieku un parādu.

Parādvēstures datubāze ir datu kopums par parādnieku un tā parādu, kuru kreditora vārdā vai uzdevumā atgūst vai ir atguvis parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzējs. Parādu ārpustiesas atgūšanas likums paredz, ka parādvēstures datubāzes turētājs ir parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzējs.

Datubāzes drīkst veidot, pamatojoties uz Fizisko personu datu aizsardzības likuma 7.pantu. Tas paredz, ka **personas datu apstrāde ir atļauta tikai tad**, ja likumā nav noteikts citādi un ja pastāv vismaz viens no šādiem nosacījumiem:

- ir datu subjekta piekrišana;
- datu apstrāde izriet no datu subjekta līgumsaistībām

vai, ievērojot datu subjekta lūgumu, datu apstrāde nepieciešama, lai noslēgtu attiecīgu lūgumu;

- datu apstrāde nepieciešama pārzinim likumā noteikto pienākumu veikšanai;
- datu apstrāde nepieciešama, lai aizsargātu datu subjekta vitāli svarīgas intereses, tajā skaitā dzīvību un veselību;
- datu apstrāde nepieciešama, lai nodrošinātu sabiedrības interešu ievērošanu vai realizētu publiskās varas uzdevumus, kuru veikšanai personas dati ir nodoti pārzinim vai pārraidīti trešajai personai;
- datu apstrāde ir nepieciešama, lai, ievērojot datu subjekta pamattiesības un brīvības, realizētu pārziņa vai tās trešās personas likumiskās intereses, kurai personas dati atklāti.

Parādu ārpustiesas atgūšanas likums nenosaka, vai katrs parādu piedzinējs drīkst veidot tikai savu parādnieku datubāzi vai arī vairāku parādu atgūšanas pakalpojumu sniedzēju informāciju drīkst apvienot vienā kopīgā reģistrā.

Lai ievietotu personas datus parādvēstures datubāzē ir tas, ka parādu atgūšanas pakalpojumu sniedzējs kreditora vārdā vai uzdevumā atgūst vai ir atguvis parādu. Līdz ar to, lai savstarpēji piekļūtu citu parādu atgūšanas pakalpojumu sniedzēju datiem, jābūt tiesiskajam pamatam saskaņā ar Fizisko personu datu aizsardzības likuma 7.pantu – piekrišana, jo tā ir izpaušana trešajām personām.

Pirms iekļaut informāciju par parādnieku datubāzē, parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzējam par to rakstveidā jāpaziņo parādniekam.

Datubāzē iekļauj informāciju neatkarīgi no parāda lieluma.

Informācija parādvēstures datubāzē tiek glabāta trīs gadus no parāda samaksas dienas vai saistību izpildes dzēšanas dienas. Ja parāds netiek samaksāts, informāciju par parādu datubāzē glabā līdz prasījuma tiesību noilguma izbeigšanās dienai.

Nosacījumi iekļaušanai parādnieku datubāzē

Lai iekļautu informāciju par parādnieku datubāzē, parādu piedzinējam jāievēro vairāki nosacījumi. Pirmkārt, jābūt skaidriem pierādījumiem par parāda esamību. Tas nozīmē, ka iekļaut parādnieku datubāzē drīkst tad, ja pastāv kāds konkrēts apstāklis vai atbilstošs nosacījums:

- parādnieks nav rakstveidā izteicis iebildumus pret parāda esamību vai tā apmēru;
- parādnieks ir rakstveidā izteicis iebildumus pret parāda esamību vai tā apmēru, bet tiesa vai šķīrējtiesa ir atzinusi par pamatotu kreditora vai parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēja prasību par parāda saistību izpildi, un spriedums stājies likumīgā spēkā;
- parādnieks ir rakstveidā izteicis iebildumus pret parāda esamību vai tā apmēru, bet parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzējs ir rakstveidā pamatojis parāda esamību un tā apmēru un izsniedzis parādniekam parāda esamību un tā apmēru pamatojošu dokumentu kopijas.

Otrkārt, jāievēro vēl divi obligātie nosacījumi:

- darījumā vai tiesību aktā noteiktais maksājuma saistību izpildes kavējums ir ilgāks par 60 dienām;
- ir iestājies parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēja paziņojumā noteiktais parādnieka iebildumu

izteikšanas termiņš un parādnieks šajā termiņā parādu nav samaksājis.

Parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzējs, kurš uzsācis parāda atgūšanu no parādnieka līdz Parādu ārpustiesas atgūšanas likuma spēkā stāšanās dienai (11.12.2012.), bija tiesīgs informāciju par parādnieku un tā parādu iekļaut parādvēstures datubāzē, ja ievēroti abi iepriekš minētie nosacījumi:

- parādnieks nav izteicis iebildumus pret parāda esamību vai tā apmēru, un
- parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzējs datus par parādnieku un tā parādu ieguvis likumīgi.

Datubāzē iekļaujamā informācija

Parādvēstures datubāzē iekļauj šādu informāciju par parādnieku un tā parādu:

- parādnieka vārds, uzvārds, personas kods;
- datums, kurā informācija iekļauta parādvēstures datubāzē;
- parāda apmērs, tai skaitā pamatparāda apmērs, procenti par naudas summas vai citu atvietojamu lietu lietošanas atvēlējumam, pielīgtie vai likumiskie procenti un līgumsoda apmērs;
- samaksātā parāda daļa;
- parāda samaksas ilgums;
- parāda atgūšanas statuss (notiek vai nenotiek parāda atgūšana; datums, kurā parāda atgūšana izbeigta; ja parāda atgūšana ir izbeigta, izbeigšanas iemesls – ir strīds vai nav strīda par parāda esamību vai tā apmēru);

- ja kreditors ir saimnieciskās darbības veicējs – nozare, kurā darbojas parādnieka kreditors.

Pirms iekļaut informāciju par parādnieku datubāzē, parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzējam par to rakstveidā jāpaziņo parādniekam. Informāciju par parādnieku dara pieejamu trešajām personām ne agrāk kā 30 dienas pēc paziņojuma nosūtīšanas parādniekam.

Parādnieks nevar atteikties no viņa datu iekļaušanas datubāzē.

Citāds ir likumā noteiktais regulējums par datubāzē iekļautās personas datu izpaušanu trešajām personām. Lai arī parādvēstures datubāzes mērķis ir sniegt informāciju trešajai personai – potenciālajam kreditoram, lai tā varētu novērtēt fiziskās personas spēju izpildīt maksājuma saistības, parādniekam ir tiesības aizliegt savu datu izpaušanu trešajām personām.

Ja parādnieks nepiekrīt, tad trešā persona informāciju par parādnieku iegūt nevarēs, bet tad, iespējams, persona nevarēs arī saņemt kredītu vai to saņems ar sliktākiem nosacījumiem. Personas atteikšanās no tā, ka trešā persona saņems datus no reģistra, attiecas uz

jebkāda veida personas datiem, arī uz faktu, ka persona vispār ir reģistrā. Sniegt nevar nekādas ziņas, ja persona nedod atļauju to darīt.

Trešā persona, pamatojoties uz rakstveida līgumu ar parādvēstures datubāzes turētāju, ir tiesīga saņemt parādvēstures datubāzē iekļauto informāciju par parādnieku un tā parādu, ja parādnieks Fizisko personu datu aizsardzības likumā noteiktajā kārtībā tam piekritis.

Fizisko personu datu aizsardzības likums paredz, ka datu subjekta piekrišana ir datu subjekta brīvi, nepārprotami izteikts gribas apliecinājums, ar kuru datu subjekts atļauj apstrādāt savus personas datus atbilstoši pārziņa sniegtajai informācijai saskaņā ar šā likuma 8.pantu. Papildus jānorāda, ka datu subjekts savu piekrišanu var jebkurā gadījumā atsaukt, jo piekrišana ir brīvs, nepārprotami izteikts gribas apliecinājums. Ja parādnieks apgalvo, ka nav devis piekrišanu datubāzē iekļautās informācijas nodošanai trešajai personai, pienākums pierādīt šādas piekrišanas esamību ir tam, kurš apgalvo, ka piekrišana ir dota.

Iegūstot personas datus no datu subjekta, pārzinim ir pienākums sniegt datu subjektam šādu informāciju, ja vien tā jau nav datu subjekta rīcībā: pārziņa un perso-

nas datu operatora nosaukums vai vārds un uzvārds, kā arī adrese; paredzētais personas datu apstrādes mērķis un pamatojums.

Visai šai informācijai noteikti jābūt iekļautai paziņojumā par parādnieka datu iekļaušanu datubāzē. Pēc datu subjekta pieprasījuma pārzinim ir pienākums sniegt arī šādu informāciju:

- iespējamie personas datu saņēmēji (trešās personas);
- datu subjekta tiesības piekļūt saviem personas datiem un izdarīt tajos labojumus;
- vai atbildes sniegšana ir obligāta vai brīvprātīga, kā arī iespējamās sekas par atbildes nesniegšanu.

Parādu ārpustiesas piedziņas likums nenosaka formu, kā jānoformē parādniekam piekrišana/atteikums par viņa datu izpaušanu trešajām personām, bet jāņem vērā, ka gadījumā, ja parādnieks apgalvo, ka nav devis piekrišanu datubāzē iekļautās informācijas nodošanai

trešajai personai, pienākums pierādīt šādas piekrišanas esamību ir pārzinim, kurš apgalvo, ka piekrišana ir dota.

Ja parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzējs pats vai pēc parādnieka, vai citas personas sniegtās informācijas konstatē, ka parādvēstures datubāzē iekļautā informācija ir neprecīza, nepilnīga vai nepatiesa, parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēja pienākums ir nekavējoties novērst šos trūkumus un par to paziņot trešajām personām, kuras saņēmušas attiecīgo informāciju.

Saskaņā ar Fizisko personu datu aizsardzības likuma 15.pantu datu subjektam ir tiesības saņemt visu informāciju par sevi, par personām, kam sniegta informācija par viņu, kā arī informāciju par datumu, kad datu subjekta personas datus pēdējo reizi izdarīti labojumi, dzēsti vai bloķēti dati.

Parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēja vai kreditora atteikumu novērst attiecīgos trūkumus (neprecīzus datus) indivīds var apstrīdēt Datu valsts inspekcijā.

Uzņēmumu veidotas datu bāzes par fizisko personu parādiem

Ir vairāki uzņēmumi, kas veido informācijas sistēmas, kurās tiek uzkrāta informācija par personu parādiem un to vēsturi.

Fiziskai personai ir tiesības iesniegt iesniegumu jebkuram uzņēmumam un iegūt informāciju, ko tas personas datu apstrādes sistēmās apstrādā (t.sk. glabā) par viņu.

Datu valsts inspekcijas mājas lapā ir pieejamas standarta veidlapa, ko var izmantot, lai iegūtu informāciju par sevi (<http://www.dvi.gov.lv/lv/datu-aizsardziba/privatpersonam/iesniegumu-paraugi/>), kas ir pārziņu rīcībā.

Šajā iesniegumā datu subjektam ir jānorāda:

- *datu subjekta vārds, uzvārds;*
- *personas kods,*
- *adrese;*
- *tālruņa numurs;*
- *kā arī citu nepieciešamo informāciju, lai pārzinis varētu identificēt datu subjektu un sniegt viņam prasīto informāciju.*

Saskaņā ar Fizisko personu datu aizsardzības likumu pārzinim ir jāsniedz rakstiska atbilde datu subjektam mēneša laikā no attiecīgā pieprasījuma saņemšanas dienas.

Datu subjektam ir tiesības iegūt šādu informāciju no pārziņa, kas atrodas personas datu apstrādes sistēmā:

- *vai pārzinis apstrādā jebkādas konkrētā datu subjekta datus personas datu apstrādes sistēmā?*
- *kas ir konkrētās personas datu apstrādes pārzinis/pārziņi?*
- *visu informāciju par personas datiem, t.i. jāsniedz visi konkrētās fiziskās personas personas dati, kas ir pārziņa personas datu apstrādes sistēmā, kā arī jānorāda to apstrādes mērķis (jeb kāpēc tie tiek apstrādāti), to apstrādes tiesiskais pamats (Fizisko personu datu aizsardzības likuma 7., 11., 12., 131. pants, arī citi speciālie likumi, ja konkrētā personas datu apstrāde izriet no tiem), veids, kā tiek personas dati apstrādāti (elektroniski, papīra formāts, vai abi));*
- *vai un kam personas dati ir tikuši nodoti citām fiziskām vai juridiskām personām (t.sk. personas datu operatoram/operatoriem – pārziņa pilnvarota persona, kas veic personas datu apstrādi pārziņa uzdevumā);*
- *informāciju par personas datu ieguves avotiem, ja vien likums neaizliedz šīs ziņas izpaust;*

- *vai un kad (datums) pēdējo reizi ir laboti datu subjekta personas dati, t.sk. dzēsti vai bloķēti;*
- *informāciju par metodēm (pamatojumu), kādas tiek izmantotas, ja datu subjekta personas dati tiek apstrādāti, izmantojot automatizētās apstrādes sistēmas, ciktāl šādas informācijas iegūšanu neaizliedz citi likumi. Piemēram, ja tikai pamatojoties uz informācijas*

tehnoloģiju sistēmas ģenerētu informāciju tiek pieņemts lēmumus piešķirt personai kredītu vai nē; vai tikai izmantojot informāciju tehnoloģijas tiek novērtēta pretendenta atbilstība vakantajam amatam;

- *informāciju par to, kāda ir procedūra, lai datu subjekts varētu izmantot Fizisko personu datu aizsardzības likumā noteiktos savas piekļuves tiesības.*

Fizisko personu datu aizsardzības likums nodrošina tiesības datu subjektam iegūt savus personas datus, nevis tiesības iegūt dokumentus, kas satur viņa personas datus. Bieži ērtākais veids, kā pārzinim sniegt atbilstošu informāciju, ir izsniegt oriģinālo dokumentu kopijas.

Datu subjektam ir tiesības ne biežāk kā divas reizes gadā bez maksas no pārzina saņemt rakstveidā Fizisko personu datu aizsardzības likumā noteikto informāciju, kas ir personas datu apstrādes sistēmā vai pamatotu pārzina rakstveida atteikumu pilnībā vai daļēji sniegt Fizisko personu datu aizsardzības likumā minēto informāciju.

Lai nepieļautu, ka kādas personas dati tiek nosūtīti citai personai nejauši vai maldināšanas rezultātā, pārzinim ir nepieciešams pārliecināties par personas datu pieprasītāja identitāti. Pārzinis var pieprasīt tik daudz informācijas, cik nepieciešams, lai varētu pārliecināties, ka persona, kas pieprasa informāciju, ir persona, uz kuru attiecas konkrētie personas dati (vai arī tā ir persona, kas ir attiecīgi pilnvarota iesniegt datu subjekta pieprasījumu).

Tāpat informāciju par pārdnieku un tā parādu vai kredītu, t.i. jebkādu datu subjekta personas datus, nevar izpaust trešajām personām, piemēram, pārdnieka radniekiem vai darba devējam, izņemot, ja likumos nav noteikts savādāk.

Tiesības labot personas datus.

Fizisko personu datu aizsardzības likums paredz, ka personas datiem ir jābūt pareiziem un jānodrošina to savlaicīga atjaunošana, labošana vai dzēšana, ja personas dati ir nepilnīgi vai neprecīzi saskaņā ar personas datu apstrādes mērķi.

Lai to nodrošinātu pārzinim ir jānodrošina atbilstošas procedūras, lai nodrošinātu personas datu pareizību, ka ir skaidri personas datu ieguves avoti, ļoti uzmanīgi ir jāveic izmaiņas personas datos, un jānosaka, kad ir nepieciešamas attiecīgas izmaiņas personas datos.

Ņemot vērā minēto datu subjektam ir tiesības pieprasīt, lai viņa personas datus papildina vai izlabo, kā arī pārtrauc to apstrādi vai iznīcina tos, ja personas dati ir nepilnīgi, novecojuši, nepatiesi, pretlikumīgi apstrādāti vai arī tie vairs nav nepieciešami vākšanas mērķim. Tas attiecas arī uz personas datu apstrādi kredītinformācijas kontekstā.

Ja datu subjekts var pamatot, ka personas dati ir nepilnīgi, novecojuši, nepatiesi, pretlikumīgi apstrādāti vai

arī tie vairs nav nepieciešami vākšanas mērķim, pārzinā pienākums ir nekavējoties novērst šo nepilnību vai pārkāpumu un par to paziņot trešajām personām, kas iepriekš ir saņēmušas apstrādātos datus.

Datu subjektam ir tiesības mēneša laikā no attiecīga pieprasījuma iesniegšanas dienas saņemt rakstveidā pārziņa pamatotu atbildi par pieprasījuma izskatīšanu.

Datu valsts inspekcija

Kas ir Datu valsts inspekcija?

Datu valsts inspekcija uzrauga Fizisko personu datu aizsardzības likuma uzraudzību un savas kompetences ietvaros personas datu apstrādes uzraudzību Kredītinformācijas biroju likuma ietvaros.

Kad personai ir nepieciešams vērsties Datu valsts inspekcijā?

Fizisko personu datu aizsardzības likums un Kredītinformācijas biroju likums paredz tiesības datu subjektam (fiziskā persona, kuru var tieši vai netieši identificēt) saņemt informāciju par sevi.

Ir vairāki gadījumi, kad datu subjektam varētu būtu nepieciešams vērsties Datu valsts inspekcijā:

- *datu subjekts ir pieprasījis informāciju no pārziņa par saviem personas datiem, bet to nav saņēmis;*
- *datu subjekts ir vērsies pie pārziņa ar lūgumu grozīt vai mainīt informāciju par sevi, jo tā nav precīza vai patiesa, bet pārzinis nav sniedzis savlaicīgi atbildi vai arī ir sniedzis atbildi, bet pēc datu subjekta uzskata tomēr nav precīza vai patiesa;*
- *pārzinis nav izpildījis datu subjekta lūgumu un nav sniegto atbildi datu subjektam pamatojis, tai skaitā nav sniedzis pamatojumu atteikumam sniegt informāciju datu subjektam.*

Uzņēmumiem, kuri uztur parādnieku datu bāzes, iesakām izvērtēt šādus personas datu apstrādes labās prakses principus:

- Pārliecinieties, ka ikviens uzņēmumā saprot datu subjekta informēšanas tiesību nozīmīgumu un savu atbildību/ pienākumus saistībā ar to;
- Glabājiet personas datus drošībā. Glabājot vai savādāk apstrādājot personas datus nedrošā vidē, pieaug risks tos zaudēt un saņemt naudas sodu, ko uzliek Datu valsts inspekcija. Drošība nav saistīta tikai ar informāciju tehnoloģijām un to izmantošanu, svarīga ir dažādu darba procesu risku

izvērtēšana un cilvēciskais faktors.

- Ziniet, kādu informāciju Jūsu uzņēmums glabā, par ko tā ir un kur tā tiek glabāta. Tās uzskaitē un indeksēšana ļaus vieglāk un efektīvāk Jums to atrast, lai izpildītu datu subjektu informācijas pieprasījumus.
- Ziniet, kādu informāciju Jūsu uzņēmums saglabā priekš tiesvedības vai grāmatvedības mērķiem, un neglabājiet informāciju, kura Jums nav nepieciešama, it īpaši personas datus. Ja Jums būs atbilstoša datu saglabāšanas politika un kuru Jūs pārskatīsit saistībā ar izmaiņām likumos vai atbilstoši Jūsu uzņēmuma vajadzībām, tas padarīs Jūsu datu pārvaldību daudz efektīvāku.
- Caurskatiet un novērtējiet Jūsu drošības līdzekļus regulāri.
- Nodrošiniet, ka zināšanas par datu aizsardzību un atbildība par to ir zināma visā Jūsu uzņēmumā.
- Minimizējiet personas datu apjomu Jūsu uzņēmumā.

Kā iesniegt sūdzību vai iesniegumu Datu valsts inspekcijā?

Datu valsts inspekcijas mājas lapā ir pieejamas standarta veidlapa, ko var izmantot, lai iesniegtu iesniegumu par nelikumīgu personas datu apstrādi (<http://www.dvi.gov.lv/lv/datu-aizsardziba/privatpersonam/iesniegumu-paraugi/>).

Papildus pie iesnieguma Datu valsts inspekcijai datu subjektam ir jāpievieno:

- dokumentu kopijas, kas tika iesniegtas pārzinim;
- kopijas no atbildēm, ko pārzinis sniedza datu subjektam;

- citus pierādījumus, kas apliecina, ka datu subjekts ir izmantojis savas likumos paredzētās tiesības.

Ja datu subjekts iesniedz iesniegumu Datu valsts inspekcijā par to, ka pārzinis nelabo vai negroza informāciju par viņu, datu subjektam savā iesniegumā papildus arī jānorāda:

- informācija par to, kas tieši nav pareizs vai precīzs attiecībā uz viņu;
- par to, ko tieši esat norādījis pārzinim attiecībā uz datu subjekta datu precizitāti vai labošanu.

Datu valsts inspekcija pārbaudīs datu subjekta sniegto informāciju un sazināsies ar pārzini vai pārziņiem (piemēram, datu bāzes turētāju, kreditoru) un lūgs sniegt informāciju/ viedokli par datu subjekta sniegto informāciju un informāciju/ viedokli par viņam sniegto informāciju.

Datu valsts inspekcijai ir tiesības lemt par darbībām, ko tā veiks, lai izskatītu iesniegumu vai sūdzību.

Vairāk informāciju par Datu valsts inspekciju var iegūt Datu valsts inspekcijas mājas lapā: www.dvi.gov.lv

Datu valsts inspekcija

Tālr. 67223131

Blaumaņa iela 11/13-15,

Rīga, LV-1011

e-pasta adrese: info@dvi.gov.lv

www.dvi.gov.lv

